

форма підприємництва надає можливість досить швидко покращити стан національної економіки, значно збільшити кількість робочих місць, суттєво підвищити рівень життя населення та вивести країну з тривалої кризи.

Список використаних джерел:

1. Державна фіскальна служба України. Офіційний сайт. URL: <https://tax.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Гобир І.Б., Мельник М.І. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні в кризових умовах. *Агросвіт*. 2017. № 10. С. 65-69.
4. Чухно І.А. Малий бізнес та його роль в контексті територіального розвитку. *Публічне управління XXI століття: світові практики та національні перспективи*: зб. тез XVIII Міжнар. наук. конгресу, м. Харків, 26 квітня 2018 р. Харків : РІ НАДУ «Магістр», 2018. С. 437-440.
5. Корнецький А.О. Формування та реалізація регіональної політики розвитку малого підприємництва: монографія. Дніпро: УМСФ, 2016. 140 с.

Канд. істор. наук Сливенко В. А., Полтавець О. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО МАЛОГО БІЗНЕСУ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ ТА ПОЧАТКУ ВІЙНИ

Уряд України активно сприяє розвитку підприємств малого та середнього бізнесу, оскільки ефективна діяльність малих підприємств приносить велику користь розвитку країни шляхом податкових відрахувань до бюджету та забезпечення громадян робочими місцями. Представники промислової та наукової галузі запроваджують власні інноваційні рішення, забезпечуючи конкурентні переваги на світовому ринку. Для цього суб'єкти малого бізнесу мають право на всебічну підтримку від держави у вигляді фінансової, майнової, інформаційної, консультаційної та інших видів допомоги. Але під час пандемії коронавірусу та початку війни українські підприємці скаржилися на дуже великі збитки через обмеження, що потягнули за собою ці події. За даними опитування, що провела Європейська асоціація бізнесу (ЄАБ) у 2021 році (ЄАБ), в якому взяли участь 1861 підприємець, лише 14% бізнесменів не зазнали збитків, а у деяких дохід навіть зріс. Але абсолютна більшість підприємств малого бізнесу зазнала достатньо значних збитків у період пандемії коронавірусу:

- 33% власників в сфері малого бізнесу втратили 50-75% доходу;
- 44% власників втратили 50% доходу;
- 7% власників думають над тим, щоб закрити бізнес [3; 4].

Під час початку широкомасштабного вторгнення країни-агресора ці процеси лише поглибилися, через збитки велика кількість підприємств припинила роботу, 29% підприємців знизили заробітну плату працівників, а 19% взагалі були вимушені відправити працівників у неоплачувану відпустку. Проте 48% опитуваних підприємців змогли втримати заробітну плату своїх працівників на тому ж рівні [1].

Також, необхідно зазначити, що опитування показало, що 38% власників вважали, що для того, щоб повернути рівень прибутків на «докарантинний» рівень, знадобиться близько року, а 29% заявили, що їхнім компаніям знадобиться на це близько двох років [2].

Дослідження YouControl (українська ІТ-компанія, яка дозволяє перевірити інформацію по будь-якій компанії чи ФОПів) з посиланням на Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України показало, що в 2020 році було зареєстровано 54 тис. юридичних осіб, що на 20% менше, ніж в 2019 році. У 2020 році ФОПів було зареєстровано 247,5 тис., що на 5% менше, ніж у 2019 році (261,7 тис.), а от закрилось 232 тис. ФОПів, що на 16% більше, ніж у 2019 році (199,8 тис.) [2].

Внаслідок аналізу цих даних можна виокремити наступні головні проблеми ведення малого бізнесу через обмеження, що потягнула за собою пандемія та початок війни:

- проблеми освітлення та опалення приміщень;
- проблеми логістики;
- проблеми оренди приміщення та обладнання;
- невиконання термінів постачання товарів;
- погіршення взаємовідносин із банками;
- затримки із експортом;
- невиконання зобов'язань іноземними партнерами [3].

Оренда приміщення та обладнання. Під час пандемії орендодавці значно піднімають ціни на оренду приміщень та обладнання через підвищення цін, податків та нестачу коштів у населення.

Зрив термінів постачання товарів. «Ковідні» обмеження торкнулися й постачання продукції, сировини та комплектуючих. Під час пандемії постачання товарів підприємствам ускладнилося через проблеми перевезень за кордон.

Врегулювання взаємовідносин із банками. Через «ковідну» кризу у підприємств, тим паче у малих, проблеми з виплатами кредитів через нестачу коштів.

Затримки із експортом. Ці проблеми пов'язані із чергами на митниці у зв'язку з перевіркою стану здоров'я людей, що перетинають кордон – переважно водіїв вантажівок.

Зриви договорів із іноземними партнерами. Останнім часом почастишали випадки, коли іноземні партнери не можуть заплатити за отриману продукцію, оголосивши себе банкрутами, зривають терміни постачання товару.

Підсумовуючи, зазначимо, що абсолютна більшість підприємств малого бізнесу зазнала достатньо значні збитки у період пандемії коронавірусу та початку війни. На сьогоднішній день держава пропонує широкий спектр заходів підтримки як для підприємців-початківців, так і для вже працюючих бізнесів. Ці заходи стають частиною загальної концепції розвитку вітчизняного малого підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Постраждалий від війни малий бізнес отримає гранти на відновлення URL: <https://zakordon.rayon.in.ua/news/568693-postrazhdaliy-vid-viyni-maliy-biznes-otrimae-granti-na-vidnovlennya-vid-metskogo -uryadu>.
2. Сливенко В.А., Рибалко А.С. Виклики розвитку підприємств малого бізнесу. *Економіка і менеджмент 2022: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку*: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 11–12 квіт. 2022 р.: у 5 т. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2022. Т2. С. 68-70.
3. Як український бізнес пережив кризовий рік. ФОПи: відкладені ліквідації URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/data-research/biznes-2020-analitika/>
4. Через «кризовий» рік в Україні відкрили на 20% менше підприємств – дослідження URL: <https://www.google.com/amp/s/www.epravda.com.ua/ua/news/2021/03/17/672027/index.amp>